

באותה שעה שאמרו לו לאגריפס כן,
נתחייבו שונאי ישראל [ישראל בלשון סגי
נהורן בלייה —

לפי שהחניפו לו לאגריפס! שהשיבו לו שלא
כדין, משום שבאמת לא היה ראוי למלכות,
ואף על פי שלא נחשב ל"איש נכרי" כיון
שאמו היתה מישראל, (6) מכל מקום מצד

התורה; ואף דבעלמא אין לו למלך למחול
על כבודו, לדבר מצוה שאני, (4) ושפיר מצי
למחול. (5)

שנינו במשנה: וכשהניע ל"לא תוכל לתת
עליך איש נכרי", זלגו עיניו דמעות, אמרו
לו: אל תתיירא אחינו אתה, אחינו אתה:
תנא משמיה דרבי נתן:

וכתב רבינו עקיבא איגר, דמהתוספות בסוגיין
לא משמע כן, דאם כן, מה הקשו מהכא על הא
דקאמר בכתובות דאין רשאי למחול על כבודו
משום כבוד כלה, והרי מצוה שאני. והלא שפיר
מצינו להעמיד דברי הגמרא שם אליבא דחכמים.
עוד תירץ המהרש"א, דמתניתין דהכא אתיא
כרבי יהודה.

וכתב רבינו עקיבא איגר, דמדברי הרמב"ם
מוכח לא כן, שבפרק ב מהלכות מלכים הלכה ג
פסק כחכמים, שאם רצה לחלוץ אין שומעין לו,
ואילו בפרק ג מהלכות חגיגה הלכה ב פסק
כמתניתין, שאם קרא עומד הרי זה משובח; הרי
בהכרח דדין זה אמור אף לחכמים.

והר"ן בסנהדרין שם כתב לחלק, דדוקא
בביזוי גדול כרקיקה וחליצה נחלקו חכמים.
עוד כתב שם בשם רבינו דוד, שמעשה
שעושה המלך מעצמו כגון עמידה, מודים בו
חכמים שרשאי למחול לצורך מצוה; ופליגי
דוקא במעשה ביזוי שעושים בו אחרים, כגון
רקיקה וחליצה שעושה בו היבמה.

6. רש"י; וכן כתב הרמב"ם בפרק א' מהלכות
מלכים הלכה א': "אין מעמידין מלך מקהל גרים
אפילו אחר כמה דורות, עד שתהיה אמו
מישראל".

וכתב ה"כסף משנה", דלרבותא נקט דסגי
בכך שאמו מישראל, אבל אם אביו מישראל, כל
שכן דסגי בהכי, והוכיח כן מרחבעם בן שלמה
שנולד מנעמה העמונית.

4. בכתובות יז א איתא: "אמרו על אגריפס
המלך שעבר לפני הכלה, ושבחוהו חכמים",
ופריך: והאמר רב אשי: "מלך שמחל על כבודו
אין כבודו מחול".

והקשו התוספות בשם ר"י, לישני כדמשני
הכא, דלדבר מצוה שאני!?

ועוד הקשה, הלא עיקר מימרא דרב אשי
נאמרה במקום מצוה, במעשה דרבי אליעזר ורבי
יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית המשתה,
והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהן!?

ותירצו התוספות: דדוקא במצוה ככבוד
התורה מצי למחול משום שהיא כבוד השכינה,
וכן לגבי מצות חליצה, איתא, דהותר למלך
למחול על כבודו ולחלוץ, כדי לקיים מצות מלך
עולמים, דמראה בכך שאימת השכינה עליו;
אבל בהיה דכתובות, דאיירי במצות כבוד
תלמידי חכמים ובכבוד כלה, גזירת הכתוב היא
שלא ימחול על כבודו. שמצות כיבוד שחייבים
הם לנהוג במלך, גדולה ממצות כיבוד שחייב
המלך לנהוג בהם.

5. וכן איתא בסנהדרין יט ב, דאף דמלך אינו
חולץ משום דגנאי הוא לו, קאמר רבי יהודה
דאם רצה לחלוץ זכור לטוב.

מיהו תמה המהרש"א שם, והרי פליגי חכמים
התם, וסבירא להו דאין שומעין לו!?

ותירץ, דמצות כבוד התורה עדיפא, ואף
חכמים מודים בה דרשאי מחמתה למחול על
כבודו.